

متن پرسش

با سلام: اعتقاد من در زمینه وحدت وجود به این شرح هست که تمام آنچه که ما از طریق حس ظاهر می بینیم و احساس می کنیم در واقع انشاء نفس ناطقه ماست در مورد ملموسات و مبصرات و .... و حقیقت عینی و خارجی به این نحو نیست که یک آسمان جدا، یک زمین جدا و ... باشد بلکه آن حقیقت خارجی یک حقیقت واحد و لایتناهی است که نفس ما در اثر ارتباط با اعیان ثابتة اشکال و صور ذهنی را انشاء می کند و اگر کسی نفس خود را قوی کند و واقع را آن طور که هست ببیند یکپارچه وحدت می بیند و خبری از کثراتی که با چشم ظاهر می بیند نیست و بلکه کثرت بینی از ناحیه حواس ماست و گرنه در خارج از ذهن هر چه هست واحد است و جلوه حق است و رابطه جلوه و ظهور با ذات حق رابطه عینیت است...

متن پاسخ

باسمه تعالی: سلام علیکم: همین طور است که بدان رسیده‌اید، با این فرض که اعیان ثابتة و ظهورات آن را به عنوان منشأ کثرات منکر نیستیم، بلکه آن‌ها را مظهر می‌دانیم که آن حقیقت واحده را در محدوده‌ی خود نشان می‌دهند، در عین آن‌که در همان حال حضرت الله است که در کنار آن مظاهر و آن صفات خاص در صحنه است، به همان معنایی که مولایمان می‌دید و می‌گفت: «ما رَأَيْتُ شَيْئاً إِلَّا وَ رَأَيْتُ اللَّهَ فِيهِ وَ مَعَهُ». موفق باشید